

Tjugofem år av psykiatriutredningar

De senaste 20–25 åren har varit sjukvårdsutredningarnas förlovade tid i vårt land. Psykiatrin har under samma tid varit dessa utredningars förlovade område.

Det hela inleddes på 1950-talet med Mental-sjukvårdsberedningen och Mentalsjukvårdsdelegationen. Deras betydelse synes främst ha varit att tydliggöra omfattningen och tyngden av de psykiatriska problemen i samhället och vårdområdets allmänna eftersläpning. Deras rekommendationer gällde särskilt krav på resursförstärkning. Planeringen stannade i många avseenden inom de nuvarande mentalsjukhusens ram.

Det verkligt radikala genombrottet skedde 1963 med Läkarförbundets mentalvårdskommitté (LMK) med som pådrivande kraft bl a Rudolf Schlaug, då mitt uppe i en samhällsorienterad psykiatrisk verksamhet med en psykiatrisk lasarettsklinik som bas.

LMK:s huvudtes var att akutpsykiatri, också den "tunga" psykospsykiatri, skulle koncentreras till lasarettsklinikerna. Mentalsjukhusen skulle på sikt upphöra men under en övergångstid användas för rehabilitering och långvård med en slags sektorsanknytning till lasarettsklinikerna.

Socialstyrelsens Västmanlands-utredning 1968 innebar att myndigheten övergav tidigare inriktning på subspecialisering till förmån för en modifierad sektorisering; men framförallt en stark

satsning på öppen psykiatrisk vård med neddragning av antalet vårdplatser.

Expertrapporten Den psykiatriska vårdens målsättning och organisation 1973, den sk gröna boken, analyserade ansvarsfördelningen mellan primärvård och psykiatrisk specialistvård, lanserade modeller för att rusta primärvård och socialvård att ta ansvar för en större del av de psykiska störningarna, vidare modeller för teamarbete inom psykiatrisk vård och behovet av att satsa på psykoterapiutbildning för samtliga personalkategorier.

Dessa rapporter följdes så småningom upp av socialstyrelsens Riktlinjer för 80-talets psykiatriska vård 1979, som preciserade psykiatris uppgift som länssjukvårdsspecialitet och dess plats i en allt fastare nivåstrukturering av hälso- och sjukvården.

Så långt om de stora psykiatriutredningarnas inriktning. Deras faktiska *betydelse* kan vara svårare att bedöma. Mitt personliga intryck är dock att de knappast kan överskattas. Överallt ute i landstingen har det under denna period suttit mer eller mindre nyanställda unga sekreterare med uppdrag att se över den egna organisationen. Och nog har man ett intryck av att kalkerpapperen varit flitigt i bruk. De nationella utredningarnas rekommendationer och språk har i varje fall gång på gång ekat i de olika landstingens sjukvårdsplaner.

Claes-Göran Westrin